

Církev a stát 2021

Natálie Dřínovská*

Dne 15. září 2021 se na Právnické fakultě Masarykovy univerzity konal již 27. ročník konference Církev a stát spoluporaďaný Katedrou ústavního práva a politologie Právnické fakulty MU a Společností pro církevní právo. Tento rok byla konference věnována rozmanitému spektru témat, mezi kterými nechyběly ani příspěvky reagující na koronavirovou krizi. Celou akci zahájil **Jaroslav Benák** přivítáním všech účastníků a krátkým představením programu dne.

V prvním panelu vystupující přednesli příspěvky týkající se působení duchovních v nemocničních zařízeních (a obecně ve zdravotnictví) nejen ve spojitosti s koronavirovou pandemií. V úvodním příspěvku **Jiří Rajmund Tretera** představil svou povídku z cyklu *Balady a romance z nemocnic a zdravotnictví* nesoucí název *Balada třetí: Ukončete návštěvy, dveře se zavírají*. Autor s ostatními sdílel své vzpomínky na pobyty v nemocničních zařízeních, které během života zažil. Detailněji pak popsal své zkušenosti s pobytem v pražské nemocnici během pandemie koronaviru a úskalí, se kterými se jako pacient v této době setkal. Závěrem příspěvku pak zamyšlení shrnul tak, že je nutné učinit změny v přístupu k hospitalizovaným pacientům, a to nejenom z pohledu zajištění jejich duchovních potřeb. S obdobnými zkušenostmi se v druhém příspěvku podělila i **Františka Jana Majerčíková**, která je již řadu let kaplankou ve víceřech brněnských nemocnicích. Nejprve sdílela neblahé zkušenosti během první a druhé vlny koronavirové nákazy, kdy v některých případech jako kaplanka dokonce neměla do nemocničních prostor povolený vstup. Činnost kaplanů však byla během tak výjimečné situace více než důležitá. Autorka zmínila, že její činnost byla nejen duchovní, ale především psychickou podporou jak pacientů, tak samotných zdravotních pracovníků, kteří byli často vyčerpání a ve stresovém vypětí. Nakonec autorka shrnula, že koronavirová krize ukázala, jak (nejen) ve zdravotnictví v dnešní době jedinci fungují spíše individuálně a jak se musíme znovu naučit spolupracovat.

Po příspěvku o činnosti kaplanů v našem prostředí se další příspěvek věnoval kaplanství a jeho tradici ve Spojených státech. **Tomáš Tuza** představil duchovní péči ve zdravotnických zařízeních v USA a její vznik ve 20. letech 20. století. V dnešní době se výcviku kaplanů věnuje primárně Asociace pro klinické pastorační cvičení kaplanů, která funguje i jako akreditační agentura a působí i mimo území USA. Americký trénink kaplanů se vyznačuje především tím, že dbá již během studia na praxi přímo v nemocnicích a co největší míru práce v terénu. Hlavním mottem je tak pro kaplany zásada držet

* Mgr. Natálie Dřínovská, doktorandka, Katedra ústavního práva a politologie, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Ph.D. student, Department of Constitutional Law and Political Science, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: 467756@mail.muni.cz

se katolických hodnot a tradic, nicméně je nutné držet se i zásady zdrženlivosti, a proto je při morální a psychické podpoře v nemoci nikomu nutit. Nepopiratelná relevance a důležitost kaplanské činnosti je tak zřejmá z její dlouholeté tradice, a především moderních postupů, které se daří už 100 let udržovat. Poslední příspěvek v sekci zdravotnictví přednesl zakladatel konference **Michal Lamparter**, který v něm sdílel svou vzpomínku na *Sestřičku bez televize*. Z příspěvku vyplynulo, že televize a obecně moderní média mohou být výrazným prostředkem k ovlivňování vývoje a postojů jednotlivců. Autor nicméně zmínil, že obdobně může být televize využívána i k zviditelnění náboženství. Představil také názor, podle kterého jsou to ovšem většinou osoby, které vyrůstaly bez většího kontaktu s fenoménem televize, které jsou více věřící, a především empatické vůči ostatním. Nakonec také autor vyjádřil vděčnost nemocničnímu personálu a duchovním, kteří v rámci nemocnic pomáhají, a to zvláště v době koronavirové nákazy.

Ve druhém konferenčním bloku se autoři zaměřili na téma náboženství a duchovní péče na železnici. **Záboj Horák** představil problematiku duchovní péče náboženských společenství při mimořádných událostech. Připomněl, že i když je hlavním úkolem státu zajistit právo na ochranu života a zdraví, neměla by při zvládání krizí a traumatických zážitcích zůstat náboženská svoboda na posledním místě. V příspěvku také autor shrnul předchozí události, v rámci kterých církevní organizace působily – příkladem povodně v roce 2002. Po těchto událostech nastala snaha o formalizaci působení církevních organizací v rámci integrovaných záchranných sborů a v roce 2003 došlo k uzavření dohody mezi církvemi a státem o poskytování posttraumatické péče, která ovšem v průběhu let přestala být naplňována. Jak ale ukázal rok 2020 a jeho tragické události, spojení církevní duchovní a jiné péče je žádoucí a nutné, což také vedlo k uzavření nové dohody o spolupráci. Prozatím se dohoda týká pouze podpory pracovníků záchranných sborů, jeho autor nicméně doufá, že se v budoucnu rozšíří i na oběti těchto traumatických událostí. V druhém příspěvku **Jiří Dvořáček** představil nádražní mise v Německu. Ty tam ve spolupráci katolické a evangelické církve působí již od konce 19. století. Mise působí ve 105 německých obcích a má přes 2 000 pracovníků převážně na bázi dobrovolnosti. Její financování spočívá spíše na zdrojích lokální úrovně a dobrovolných příspěvků. V současné době se mise soustředí nejen na duchovní podporu, ale také velmi výrazně na sociální pomoc.

Ve třetím bloku konference pak byly předneseny příspěvky týkající se problematiky majetkového vyrovnání církví a státu. Nejprve vystoupil **Tomáš Mészáros**, od kterého se ostatní účastníci dozvěděli o novém průkopnickém rozhodnutí trestního soudu ke vztahu mezi aplikací trestního práva na církevní správu majetku. Poprvé totiž před slovenskými soudy došlo k souběhu světského a civilního práva v trestní rovině. Všichni aktéři nicméně byli obžaloby zproštěni, a to z toho důvodu, že nebylo možné dovodit všechny znaky skutkové podstaty trestných činů, které by mohly na protiprávní jednání při správě majetku dopadat. Lze tedy uzavřít, že prozatím nelze o dovození

trestněprávní odpovědnosti ve věcech správy církevního majetku hovořit. Následně hovořil **Adam Csukás**, který představil situaci v Českobratrské církvi evangelické vzhledem k majetkovému vyrovnání. Autor tak komplexně popsal situaci a mechanismy, jak k samotným restitucím docházelo a stále ještě dochází. Vzhledem k blížícímu se roku 2030, od kterého budou církve povinny hradit mzdové náklady svých duchovních, tkvěla stěžejní část příspěvku v tom, jakým způsobem se na tyto výdaje evangelická církev připravuje. Autor nakonec představil informační projekt *5 % a blavu vzpůru*, v rámci kterého církve podporuje své členy v tom, aby 5 % svého příjmu svou náboženskou organizací (nejen) finančně podporovali. S kampaní je možné se seznámit na webových stránkách hlavuvzhuru.e-cirkev.cz. **Ronald Němec** pak s ostatními účastníky sdílel své úvahy o tom, jakým způsobem by měla probíhat kontrola nad správou církevního majetku. Autor připustil, že kontrola vykonávaná být musí a je nezbytná, nicméně další úvahy ho vedly k otázce, kdo by tuto kontrolu měl vykonávat. Podle jeho názoru by k ní mělo docházet zevnitř církve, a to od samotných věřících a v rámci římskokatolické církve od členů jednotlivých farností. Po příspěvku následovala bohatá diskuse o tom, jaký by vlastně vůbec měl být vztah církevního trestního práva a obecného trestního práva. Stejně tak se debatovalo o tom, jak jednotlivé církve zvládají transparentně prezentovat své majetkové hospodaření, přičemž v tomto ohledu největší pochvalu obdržela církev evangelická. V posledním příspěvku dne **David Kučerka** představil dvě případové studie majetkového vyrovnání mezi státem a Rytířským řádem křížovníků s červenou hvězdou. Z jeho zkušeností byly patrné peripetie, se kterými se jednotlivé církevní organizace mohou při uplatňování restitučních nároků setkat. Autor přiblížil také jednotlivé možnosti, jakými se proti obdobným situacím účinně bránit, a to včetně soudní ochrany majetkových práv.

Každý z bloků byl vždy doplněn o diskuzi mezi účastníky na představená témata. Nakonec i celá konference byla završena pokračující, méně formální diskuzí v kuloárech fakulty.